

Nowości w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie

Jacek Adamczyk, Ewa Dziewiątkowska, Beata Janik, Beata Miduch, Marta Ślusarek

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Bilska G. (oprac.), *Ściąga dla bibliotekarzy: strony www bibliotek, instytucji kultury, fundacji, serwisów informacyjnych, blogów i inne adresy przydatne w codziennej pracy bibliotekarza, Warszawa 2012.*

Książka Grażyny Bilskiej spełnia dla środowiska bibliotekarzy rolę szwajcarskiego scyzoryka, użytecznego i przydatnego w wielu okolicznościach. W dobie wszechobecności Internetu dostęp do informacji tam zawartej jest w bibliotekach powszechną oczywistością i ogromnym udogodnieniem dla pracowników i czytelników. Istotną jest umiejętność szybkiego dotarcia do wiedzy pewnej i zweryfikowanej. Oprócz adresów internetowych bibliotek, zarówno istniejących w realnych budynkach, jak i tych cyfrowych, oprócz adresów instytucji kultury w Polsce, serwisów informacyjnych i przydatnych wyszukiwarek, znajdziemy tu adresy forów i blogów bibliotekom poświęconych. Większość z krótkim opisem ich zawartości. Wobec powszechnej mizerności finansowej bezcennym jest zestawienie adresów stron fundacji, funduszy i programów wspierających działalność bibliotek. Publikacja ta dla bibliotekarzy o dłuższym stażu zawodowym, zaprzyjaźnionych już z komputerem i siecią, acz nadal nieufnych, jak i dla młodszych – od narodzin „surfujących” i naiwnie pewnych siebie – winna stanowić niezbędnik, dzięki któremu sami będą wiedzieć więcej, a co za tym idzie – czytelnik otrzyma pełniejszą informację.

mgr Jacek Adamczyk – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja, 30-119 Kraków, al. F. Focha 39, tel. 12 427 33 77 wewn. 24, e-mail: jacek.adamczyk@pbw.edu.pl

Żukowska A., *Audiobooki w bibliotece, Warszawa 2012.*

Wraz z postępowaniem technicznym przyszedł czas na powstanie nowej formy książki, którą jest książka mówiona, zwana także audiobookiem. Obecna rzeczywistość sprawia, że zapotrzebowanie na audiobooki stale rośnie, nie tylko wśród osób z dysfunkcją wzroku, dysleksją, czy problemami z czytaniem tekstów, ale także aktywnych zawodowo, które nie mają czasu na lekturę w sposób tradycyjny. Pojawienie się książki mówionej stworzyło lepszą możliwość popularyzacji literatury pięknej, popularnonaukowej, a także nagrań o charakterze słuchowiskowym, teatralnym, dokumentalnym, czy też literatury faktu. Książka Aldony Żukowskiej pt. *Audiobooki w bibliotece* przybliży czytelnikom w przystępny sposób wszystkie zagadnienia związane z audiobookami. Autorka na początku swojej publikacji wprowadza nas w świat historii książki mówionej w Polsce i na świecie. Następnie przedstawia przemiany technologiczne w zakresie rejestracji dźwięku, najważniejsze wynalazki oraz działalność osób ważnych dla rozwoju technologii zapisu dźwiękowego. Podejmuje się sklasyfikowania audiobooków ze względu na odbiorców, osobę lektora oraz sposób nagrań. Szczegółowo opisuje także rynek audiobooków – wydawnictwa, dystrybucję. Dużą część materiału poświęca na omówienie istotnej roli różnych typów bibliotek w zakresie charakteru zakupów książki mówionej, zgodnych z profilem danej placówki i jej udostępnianiem. Ciekawym uzupełnieniem są wywiady z bibliotekarzami, którzy dzielą się swoimi praktycznymi uwagami dotyczącymi gromadzenia, opracowania i udostępniania audiobooków. Książka ma charakter poradnika adresowanego do szerokiego grona bibliotekarzy, księgarzy, wydawców, hurtowników oraz wszystkich osób zainteresowanych książką mówioną.

mgr Ewa Dziewiątkowska - Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja, 30-119 Kraków, al. F. Focha 39, tel. 12 427 33 77 wewn. 24, e-mail: ewa.dziewiatkowska@pbw.edu.pl

Krajewska A. M. (red.), *Między dzieciństwem a dorosłością: młodzież w bibliotece*, Warszawa 2012.

Rekomendowana książka jest zbiorem tekstów z konferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w 2011 r., natomiast jej mottem mogą stać się wytyczne IFLA dla bibliotek obsługujących młodych czytelników, przypomniane przez jednego z autorów. Według IFLA najważniejszym zadaniem tych bibliotek jest pomaganie młodzieży w przejściu między usługami dla dzieci a usługami dla dorosłych. Praca składa się z czterech części. Pierwszy rozdział *Młodzież we współczesnym świecie* zawiera wyniki badań socjologicznych, dotyczących m. in. planów i aspiracji życiowych młodzieży, stylów ich życia, sposobów spędzania czasu wolnego oraz zjawisku agresji w szkołach.

Kolejny, *Młodzież – Literatura – Czytelnictwo*, dotyczy literatury młodzieżowej i czytelnictwa wśród młodzieży, zawiera także analizę ogólnopolskich badań nad czytelnictwem gimnazjalistów, które były prowadzone w 2010 r. Autorka, porównując swoje wyniki z danymi, które zebrano 7 lat wcześniej stwierdza, że nasilają się zauważone wtedy zjawiska – aktywność czytelnicza na wsi i w małych miasteczkach spada, w wielkich miastach rośnie; z kolei statystycznie więcej chłopców nie czyta zarówno z obowiązku szkolnego, jak i z własnego wyboru, a spontaniczne czytanie jest częstszym zjawiskiem w wielkich miastach, w środowiskach inteligenckich.

Następne części, *Biblioteka w życiu młodzieży* i *Młodzież w życiu biblioteki*, przedstawiają różne aspekty pracy bibliotek publicznych i szkolnych z młodymi czytelnikami, szczególnie konieczności poszukiwania nowych form pracy adresowanych do „pokolenia cyfrowej cywilizacji”. Na uwagę zasługują też przykłady różnych projektów prowadzonych przez biblioteki, które mogą zainspirować czytelników-bibliotekarzy do własnych, oryginalnych pomysłów na pracę z młodzieżą. Omówione zostały m. in. działania biblioteki multimedialnej „Planeta11” w Olsztynie, projekty literackie i plastyczne w Bibliotece Publicznej w Braniewie, klub dyskusyjny w Gminnej Bibliotece Publicznej w Aleksandrowie Lubelskim, działalność mediateki „Start Meta” w Warszawie oraz warsztaty poetyckie, teatralne, ekologiczne i komputerowe w Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu.

dr Beata Janik - Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja, 30-119 Kraków, al. F. Focha 39, tel. 12 427 33 77 wewn. 24, e-mail: beataj@pbw.edu.pl

Staniów B., *Biblioteka szkolna dzisiaj*, Warszawa 2012.

W serii *Nauka, Dydaktyka, Praktyka* ukazała się interesująca pozycja *Biblioteka szkolna dzisiaj*. Autorka dr hab. Bogumiła Staniów, prof. Uniwersytetu Wrocławskiego, pracownik Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa oddaje w ręce nauczyciela bibliotekarza niezwykle przydatne w jego pracy narzędzie. Książka stanowi swoiste kompendium wiedzy o szkolnej bibliotece, łączy zagadnienia teoretyczne z cennymi rozwiązaniami praktycznymi. Omawiana pozycja prezentuje m. in. tendencje rozwoju bibliotek szkolnych w krajach Unii Europejskiej, międzynarodowe i narodowe organizacje działające na rzecz szkolnego bibliotekarstwa, przytacza akty prawne regulujące pracę biblioteki szkolnej. Jeden z rozdziałów autorka w całości poświęciła profesji nauczyciela bibliotekarza – czytelnik znajdzie w nim podstawy prawne określające prawa i obowiązki nauczyciela, informacje dotyczące awansu zawodowego, wykaz cech osobowości predestynujących do wykonywania tego zawodu, jak również zagadnienia z obszaru etyki zawodowej. Obszerna część książki porusza zagadnienia związane z dydaktycznym charakterem pracy biblioteki szkolnej. Autorka dzieli się przykładami praktycznych rozwiązań, podpowiada jak powinien wyglądać konspekt lekcji bibliotecznej, jak go przygotować, jak wykorzystać zdobycze współczesnej technologii informacyjnej, omawia różnorodne formy pracy z czytelnikiem indywidualnym i grupowym (zbiorowym), charakteryzuje aktywizujące metody kształcenia. Tematyka ewaluacji, marketingu, public relations, która wkracza także i do szkolnej biblioteki, została również ujęta w recenzowanej książce. Dodatkowym atutem prezentowanej publikacji jest zamieszczona pod każdym rozdziałem bibliografia oraz dołączone na końcu dokumenty pomocnicze, m. in. standardy pracy biblioteki szkolnej, standardy kształcenia nauczycieli (w tym nauczycieli bibliotekarzy), podstawowy schemat UKD, przykłady realizacji podstawy programowej na zajęciach prowadzonych przez nauczyciela bibliotekarza. „Oddaję Państwu tę książkę z nadzieją, że pomoże ona spojrzeć na bibliotekę szkolną w nieco inny niż dotychczas sposób, że będzie pomocna w kształceniu kadr dla bibliotek szkolnych, w codziennej pracy, będzie źródłem dobrych pomysłów i inspiracji” – pisze we wstępie autorka.

mgr Beata Miduch - Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja, 30-119 Kraków, al. F. Focha 39, tel. 12 427 33 77 wewn. 24, e-mail: beata.miduch@pbw.edu.pl

Grabowska D., Zybert E. B. (red.), *Biblioteka i informacja w aktywizacji regionalnej*, Warszawa 2012.

Społeczność lokalna, edukacja regionalna, „małe ojczyzny” – hasła te przewijają się często w przestrzeni publicznej. Omawiana książka wpisuje się w ten nurt i akcentuje rolę instytucji służących organizacji życia lokalnych społeczności, zwracając uwagę na dwukierunkowość relacji zachodzących pomiędzy wspólnotami lokalnymi a instytucjami kultury, wśród których wymienia się także biblioteki. Instytucje owe z jednej strony są efektem lokalnych potrzeb (mieszkańcy określonego terenu zakładają bibliotekę, dom kultury, zespół muzyczny itp., bo ich potrzebują), a z drugiej strony przyczyniają się do powstawania nowych zainteresowań (rozbudzanie świadomości lokalnej tradycji, historii, motywowanie do poznawania jej kolejnych elementów). Działania te powodują wzrost aktywności członków poszczególnych wspólnot, przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu i kulturowemu, przyczyniają się do ożywienia, wykorzystania i rozwoju kapitału społeczno-kulturowego, do budowania tożsamości i wzrostu integracji środowisk lokalnych. Jednocześnie ludzie mieszkający w najbliższym regionie wpływają na kształt i sposoby działalności poszczególnych instytucji, artykułując swoje zainteresowania i potrzeby. Jedną z najważniejszych instytucji oświaty pozaszkolnej na terenach wiejskich jest właśnie biblioteka. Teksty różnych autorów zebrane w omawianym tomie poruszają problemy istotne dla małych bibliotek publicznych, mogą stanowić podpowiedzi i inspiracje dla ich działalności.

Justyna Jasiewicz w tekście *Biblioteka – „trzecie miejsce”* wymienia kilka warunków, jakie musi spełnić biblioteka, aby stać się neutralną przestrzenią publiczną, w której mieszkańcy będą czuć się swobodnie, bezpiecznie i chętnie będą spędzać wolny czas. Są to: przyjazne wnętrze, rodzaje oferowanych usług, jakość wykonywanej pracy, która musi być bezwzględnie podporządkowana potrzebom użytkowników oraz zrozumiała i precyzyjna komunikacja. Od personelu bibliotecznego wymaga się umiejętności rozwiązywania trudnych sytuacji oraz aktywnego słuchania. Realizacja tych założeń skutkuje zmianą modelu funkcjonowania niewielkich bibliotek, które mogą stać się centrum życia społeczności lokalnej.

Małgorzata Kisilowska w artykule *Wchodzenie w kulturę przez tekst? Współpraca bibliotek i innych instytucji kultury w środowisku lokalnym* porusza najpierw teoretyczne aspekty istnienia i funkcjonowania instytucji kultury, formułuje ich zadania i definiuje bibliotekę jako „instytucję obiegu kultury”. Wspólnym mianownikiem różnorodnych działań jest misja upowszechniania kultury, którego najważniejszym celem jest rozwój społecznego uczestnictwa w kulturze, budowanie więzi społecznych wokół wspólnych wartości, przestrzeganie ich i przekazywanie oraz rozwijanie kompetencji kulturowych. Mimo rozwoju alternatywnych form przekazu i ogłaszanej co chwila detronizacji druku, teksty literackie oraz informacyjne wciąż pozostają na czele pozostałych form przekazu i są kluczowym elementem zbiorów bibliecznych. Biblioteki, szczególnie te w małych miejscowościach, są miejscem pierwszego kontaktu z kulturą poprzez tekst – komunikat pisemny.

Małgorzata Pietrzak w rozdziale *Rola i zadania sztuki teatru we współczesnej edukacji i kulturze nie tylko biblioteczej* podejmuje próbę zdefiniowania istoty teatru, jego pozycji w przestrzeni kultury, a także roli aktora w przestrzeni teatralnej i społecznej. Omawia wzajemne usytuowanie wobec siebie tekstu literackiego i sztuki teatralnej. Postuluje zwiększenie ilości treści związanych z teatrem w kształceniu bibliotekarzy, podkreślając, że działania teatralne są elementem działań czytelniczych. Teatr – choćby i amatorski – działający np. w bibliotece przygotowuje widza do odbioru sztuki na wyższym poziomie znaczeń i ekspresji.

Jan Franciszek Nosowicz w tekście *Nazwy własne jako źródło wiedzy o swojej „małej ojczyźnie”* omawia historię onomastyki jako dziedziny wiedzy, podkreślając znaczenie nazw własnych (osobowych i geograficznych) w kształtowaniu tożsamości jednostek, wspólnot, w poznawaniu historii i ojczystego języka. Postuluje większą obecność zagadnień onomastycznych w programach nauczania oraz w działalności instytucji lokalnych (np. bibliotek).

Dorota Grabowska i Jan Franciszek Nosowicz w artykule *Źródła informacji bezpośredniej* przypominają o ważnym elemencie warsztatu informacyjnego, jakim są słowniki, leksykony, encyklopedie. Przedstawiają garść informacji o słownikach, ich historii i rodzajach, podkreślają ich ważne miejsce w programach nauczania i w praktyce szkolnej. Przytaczają także przykłady konkretnych rozwiązań metodycznych – lekcji bibliotecznych lub lekcji języka polskiego z wykorzystaniem źródeł informacji bezpośredniej. Autorzy zwracają uwagę, że konsekwentne i systematyczne edukowanie w tym zakresie przekształca nauczanie w uczenie się i w samokształcenie oraz rozbudza zainteresowania czytelnicze i poznawcze.

Dariusz Grygorowski w rozdziale *Automatyzacja bibliotek publicznych na półmetku. Jaki system dla najmniejszych?* zwraca uwagę na fakt, że ponad połowa polskich małych bibliotek publicznych nie jest skomputeryzowana, a więc wcześniej czy później stanie przed problemem wyboru systemu bibliotecznego. Autor przedstawia potrzeby i oczekiwania bibliotekarzy, a następnie dokonuje przeglądu dostępnego w Polsce oprogramowania dla bibliotek, omawiając niektóre bardziej szczegółowo pod kątem przydatności, funkcjonalności oraz wymagań finansowych.

Mikołaj Ochmański w tekście *Finansowanie lokalnych bibliotek publicznych w Polsce* omawia źródła finansowania bibliotek, przypominając, że polskie prawodawstwo obowiązków organizowania i prowadzenia bibliotek przekazuje jednostkom samorządu terytorialnego. Wymienia też dodatkowe źródła: dotacje celowe z budżetu państwa, udział organizacji pozarządowych i darczyńców prywatnych. Zachęca do korzystania ze środków z funduszy europejskich, przybliżając pięć programów, które funkcjonują w Unii Europejskiej. Artykuł zawiera także rozważania na temat finansowania jako wpływanie na kształt kultury, które jest promowaniem wartości, treści, idei i poglądów. Możliwość pełnienia tej misji przez biblioteki uzależniona jest od przeznaczonych dla nich funduszy i środków materialnych.

W rozdziale Iwony Pugacewicz *Francuskie bibliotekarstwo publiczne: historia, organizacja, perspektywy* przedstawione są doświadczenia francuskich bibliotek publicznych w promowaniu i rozwijaniu narodowego dziedzictwa kulturowego, z podkreśleniem szczególnego ich zakorzenienia w lokalnej tradycji.

Wszystkie teksty wzbogacone są o bibliografię, zachęcają zatem do dalszych samodzielnych studiów. Twórcze wykorzystanie zaproponowanych rozwiązań z pewnością przyniesie efekty w postaci aktywizacji wspólnot lokalnych wokół zagadnień związanych z książką i – szerzej – kulturą.

mgr Marta Ślusarek - Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja, 30-119 Kraków, al. F. Focha 39, tel. 12 427 33 77 wewn. 24, e-mail: marta.slusarek@pbw.edu.pl